

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

певного регіону; національні – всі учасники інтеграційного об'єднання знаходяться у межах країни; транснаціональні – до складу інтегрованої структури залучені іноземні учасники;

- за цілями об'єднання: комерційні та некомерційні;
- за системою управління: централізовані та децентралізовані;
- за формою інтеграції: структури на основі договірних зобов'язань (асоціації, корпорації, картелі, пули, стратегічні альянси), структури на основі уставів (консорціуми, трести, концерни, конгломерати, синдикати), структури на основі права власності;
- за характером відносин в середині інтеграційної структури: холдинг, перехресні володіння, договірні альянси;
- за ступенем самостійності: залежні, незалежні, частково залежні;
- за формою контролю: акціонерні, фінансові, моніторингові та ін. [1].

Узагальнюючи вітчизняний та зарубіжний досвід для сільськогосподарського виробництва, найбільш типовими формами інтеграції є:

- вертикальна інтеграція. Формується вертикальне об'єднання на основі системи контрактів. Підприємства-інтегратори виступають організаторами, здійснюють загальне керівництво, управління і контроль, надають цільові кредити. Така інтеграція дозволяє охопити сільське господарство, переробну промисловість, торгівлю, складське господарство, перетворюючи їх на органічну систему з єдиним управлінням;
- горизонтальна інтеграція – це, як правило, кооперативне об'єднання декількох, найчастіше дрібних, підприємств, що діють у межах однієї технологічної стадії загального циклу виробництва та продажу продукту. Горизонтально інтегровані об'єднання створюються фермерами, торговцями та іншими підприємцями з метою організаційно-фінансової та технічної взаємодопомоги.

Узагальнено можна виокремити такі форми взаємодії у межах інтеграційних об'єднань:

- об'єднання декількох суб'єктів господарювання з метою створення замкненого циклу в руках одного власника;
- взаємодія на договірній основі декількох самостійних юридичних осіб;
- створення простого товариства на основі договору про спільну діяльність;

– утворення різних асоціацій, кластерів [2].

Стимулюючим чинником залучення приватних структур до інтеграційних процесів є обґрунтування економічного ефекту від участі в них. Формами його обґрунтування можуть бути як бізнес-плани, так і інвестиційні проекти. Збільшення економічного ефекту від інтеграції в сільськогосподарському виробництві можна досягнути за рахунок державної підтримки в сфері оподаткування. Для прикладу: пільговий режим оподаткування для інтегрованих структур на перші декілька років роботи дозволить залучити до цього процесу значно більше суб'єктів господарювання. Окрім того, слід більш детально розглянути проблему не стільки інтеграції господарюючих суб'єктів, скільки координації їхніх дій на основі контрактних відносин, що, може стати перехідним етапом на шляху до повного об'єднання.

Висновки

Інтеграція сільськогосподарських підприємств сприяє забезпеченню розвитку належного рівня виробничих відносин між усіма ланками технологічного процесу виробництва. Таким чином, створення інтеграції різних ланок сільськогосподарського виробництва на основі взаємовигідних економічних відносин між їх підприємствами є головною передумовою забезпечення високоефективного виробництва продуктів харчування, технологічного забезпечення виробництва.

Список використаних джерел

1. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств. – Вид. 2-ге [перероб. та доп.] / В.Г. Андрійчук. – К.: Вид-во КНЕУ, 2002. – 622 с.
2. Басюркіна Н.Й. Методологічні основи агропромислової інтеграції / Н.Й. Басюркіна // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2012. – Вип. 2 (45). – С. 17–23.
3. Ілляшенко С.М. Менеджмент та маркетинг інновацій: монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. С.М. Ілляшенка. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2004. – 616 с.
4. Лукінов І.І. Проблеми міжгосподарського кооперування і агропромислової інтеграції / І.І. Лукінов. – У 2-х кн. – К.: ННЦ ІАЕ, 2007. – Кн. II. – 794 с.
5. Сучасна аграрна політика України: Проблеми становлення / За ред. П.Т. Саблука, В.В. Юрчишина. – К., 1996. – 664 с., с. 324–325.

УДК 338.242.4

В.Л. ВАКУЛЕНКО,

к.е.н., Державний науково-дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки

Основи державної політики модернізації аграрного сектору

У статті розглянуто особливості державної підтримки аграрного сектору в умовах сьогодення та перспективи розвитку. Визначено важливість проведення майбутніх реформ на основі реалізації Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року, здійснення продовольчої політики та міжнародної допомоги.

Ключові слова: держава, політика, підтримка, модернізація, аграрний сектор, економічний розвиток, земельна реформа, фермерство.

В.Л. ВАКУЛЕНКО,

к.э.н., Государственный научно-исследовательский институт информатизации и моделирования экономики

Основи государственной политики модернизации аграрного сектора

В статье рассмотрены особенности государственной поддержки аграрного сектора в нынешних условиях и перспективы его развития. Определена важность проведения будущих реформ на основе реализации Государственной

целевой программы развития аграрного сектора экономики на период до 2020 года, осуществления продовольственной политики и международной помощи.

Ключевые слова: государство, политика, поддержка, модернизация, аграрный сектор, экономическое развитие, земельная реформа, фермерство.

V. VAKULENKO,

PhD, State Research Institute of Informatization and Economic Modelling

Fundamentals of state policy for modernization agricultural sector

Scrutinized features of state funded agricultural sector in today's conditions and development prospects. Determined importance of future reforms through implementation of the State Target Program of the agricultural sector for the period until 2020, the implementation of food policy and international assistance.

Keywords: government, politics, support, modernization, agriculture, economic development, land reform, farming.

Постановка проблеми. Основним завданням раціональної державної підтримки України є підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції на внутрішньому та на зовнішньому аграрних ринках, а також розвиток сільських територій. Регулююча роль держави спрямована на підтримку вітчизняних виробників та повинна здійснюватися заходами та механізмами, що суперечать принципам СОТ. Наразі вітчизняні аграрії гостро відчують потребу підтримки з боку держави. Проте вимушене збільшення витрат на оборону в умовах економічної кризи не сприяє залученню державних коштів в аграрний сектор. Досвід аграрних країн світу показує, що державна підтримка відіграє досить вагому роль в забезпеченні розвитку сільського господарства. Держава в змозі фінансувати цілу низку заходів прямої та непрямої дії з метою підтримки внутрішнього аграрного виробництва. До недавня більша частка аграрних бюджетів спрямовувались на виплати дотацій та субсидій з метою підтримки визначених обсягів виробництва сільськогосподарської продукції та утримання цін на дану продукцію на затвердженому рівні. Підписання «Угоди про сільське господарство» в рамках Уругвайського раунду переговорів СОТ сприятиме розвитку сільського господарства в умовах сьогодення.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Основні положення сучасних теорій державного регулювання та необхідності їх проведення в аграрному секторі наведені у працях зарубіжних вчених С. Аланок, Дж. Кейнса, Ж.Б. Сея, Л. Штріве, Ш. фон Крамон Таубаделя, Л. Хоффманна, М. Трейсі та ін. Також проблеми державної підтримки сільського господарства також досліджено в наукових працях відомих вітчизняних вчених: В.Г. Андрійчука, М.П. Вітковського, П.І. Гайдуцького, Ю.Е. Губені, С.І. Дем'яненка, С.М. Кваші, І.Г. Кириленка, І.В. Кобути, О.М. Могильного, Л.В. Молдован, В.М. Нелепа, Б.Й. Пасхавера, Н.В. Сеперович, В.Р. Сіденко, М.Й. Хорунжого, Г.В. Черевка та ін. Водночас вважаємо, що наразі не є достатньо дослідженими шляхи удосконалення концепції державної підтримки модернізації аграрного сектору в умовах сьогодення.

Мета статті. Обґрунтувати теоретико-методологічні аспекти впливу заходів державної підтримки в контексті реалізації Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору на розвиток сільського господарства.

Виклад основного матеріалу. Основною складовою державного регулювання аграрного сектору економіки України є державна підтримка, система якої повинна стимулювати ділову активність аграріїв, здійснювати заходи антиінфляційного характеру, зупиняти руйнування виробничого

процесу у сільському господарстві, а головне, підвищувати ефективність виробництва. Державна підтримка аграрного сектору має сприяти забезпеченню розширеного відтворення та подальшого переходу на самофінансування виробництва аграрних підприємств, створенню сприятливих економічних умов господарювання.

Саме тому вирішення антикризових завдань аграрного сектору залежить від вибору найбільш ефективних напрямів державної підтримки сільгоспвиробників. В основу стратегії розвитку, розробленої Міністерством аграрної політики та продовольства України, покладено три найважливіші пріоритети розвитку агропромислового комплексу: завершення земельної реформи, забезпечення прямої державної підтримки малим і середнім аграріям та приватизація державних підприємств як шлях боротьби з корупцією в галузі.

Аграрний сектор України в умовах сьогодення формує продовольчу та у визначених межах економічну, екологічну та енергетичну безпеку країни, забезпечує розвиток технологічно пов'язаних галузей національної економіки та створює соціально-економічні умови сільського розвитку.

За даними Мінагрополітики, агропромисловий комплекс дає від 9 до 13% валової доданої вартості країни та є одним з основних бюджетоутворюючих секторів національної економіки, частка якого у зведеному бюджеті України за останні роки становить у середньому 20%, а в товарній структурі експорту – більш як 20%, забезпечуючи лідерську позицію країни з експорту олії соняшникової та зернових (без рису) на світовому ринку. За період з 2007 по 2014 рік виробництво сільськогосподарської продукції збільшилось на 47%, у тому числі в сільськогосподарських підприємствах – на 87%. Зокрема, завдяки зростанню виробництва плодової продукції та будівництва плідосховищ втричі зменшився її імпорт.

Разом з тим, як стверджує Мінагрополітики, особливістю сільськогосподарського виробництва є наявність територій, на які постійно впливають такі небезпечні стихійні явища, як посухи, підтоплення, зсуви, селі, тощо, внаслідок чого аграрії зазнають значних матеріальних збитків. Саме тому втрати врожайності в окремих господарствах можуть сягати 50–70%. Конкурентні позиції вітчизняної сільськогосподарської продукції на зовнішніх ринках не є стабільними внаслідок незавершеності процесів адаптації до європейських вимог щодо якості та безпечності харчових продуктів, значних коливань цін на світовому ринку, нестійкості торговельних відносин з країнами-імпортерами. Низькі темпи техніко-технологічного оновлення виробництва, зростає рівень зношеності техніки, переважає використання заста-

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

рих технологій, збільшується вартість невідновних природних ресурсів у структурі собівартості виробництва вітчизняної сільськогосподарської продукції (частка пального в собівартості сільськогосподарської продукції зменшилася від 19,0% у 2005 році до 13,4% у 2013 році, в тому числі у рослинництві – від 27,8 до 18%, тваринництві – від 6,5 до 3,6%), зростає залежність виробництва від природно-кліматичних умов, обмежений доступ до фінансових ресурсів.

Щодо сезонності, то сільськогосподарське виробництво обумовлює необхідність залучення запозичених коштів у обсягах понад 100 млрд. грн. у рік, що у структурі кредитного портфелю банків 75% припадає лише на короткострокові та середньострокові кредити. Ситуація, що склалася в аграрному секторі в умовах сьогодення, створює необхідність його подальшого розвитку та є одним з найбільш важливих в економіці України: потребує якісних перетворень, спроможних забезпечити підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва на внутрішньому та зовнішньому ринках та продовольчу безпеку держави. Враховуючи вищезазначене, слід зазначити необхідність визначення стратегічних напрямів державної підтримки та забезпечення ефективного функціонування ринкових механізмів, інтеграції аграрного сектору економіки країни в світову економічну систему.

За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, основними проблемами розвитку аграрного сектору національної економіки сьогодення є недосконалість програм реформування аграрного сектору та їх невідповідність вимогам законодавства і принципам права Європейського Союзу; незавершеність земельної реформи; значний рівень розораності, деградації сільськогосподарських земель, екологічного навантаження на довкілля, відсутність державних, регіональних і місцевих програм комплексного вирішення питань щодо використання та охорони земель; недосконалість нормативно-правового забезпечення бонітування і грошової оцінки земель; низький рівень використання потенціалу меліорованих земель; недостатній сучасний рівень агротехнологій (сівозмін, добрив, обробітку ґрунту, систем захисту рослин та багаторічних насаджень), який не забезпечує отримання екологічно безпечних та економічно ефективних результатів сільськогосподарської діяльності; недосконалість діючого законодавства щодо розвитку органічного сектору сільськогосподарського виробництва; низький рівень забезпечення сільськогосподарською технікою; відсутність умов для розвитку виноградарсько-виноробних підприємств з невеликими обсягами виробництва, які потенційно спроможні виробляти ексклюзивну продукцію, конкурентоспроможну на внутрішньому та зовнішньому ринках; висока вартість капіталу в трудомістких галузях сільського господарства, зокрема в овочівництві, садівництві, виноградарстві, хмелярстві, тваринництві, органічному виробництві; відсутність мотивації у сільськогосподарських товаровиробників до розвитку трудомістких галузей тваринництва, які потребують тривалого обороту вкладених ресурсів; зниження конкурентоспроможності вітчизняних племінних (генетичних) ресурсів; відсутність державної підтримки системи селекції у тваринництві та птахівництві на підприємствах агропромислового комплексу та залежність від імпорту племінних ресурсів; відсутність про-

зорих правил поведінки на галузевих ринках; недостатність наукового забезпечення діяльності окремих галузей харчової та переробної промисловості; висока енерговитратність та залежність сільськогосподарського виробництва від імпортних паливно-енергетичних ресурсів; втрата значної частини основних фондів сільськогосподарських підприємств різної форми власності, а також суден рибпромислового флоту через тимчасову окупацію Автономної Республіки Криму та м. Севастополь; деіндустріалізація і деконцентрація сільськогосподарського виробництва; відсутність спеціалізованої фінансово-кредитної інфраструктури, орієнтованої на обслуговування сільськогосподарського виробництва; відсутність реальних обсягів державної підтримки системи страхування сільськогосподарських ризиків, що зменшує мотивацію виробників сільськогосподарської продукції до страхового захисту; нестабільність податкового законодавства, відсутність науково-обґрунтованих стратегічних напрямів розвитку системи податкового регулювання сільськогосподарського виробництва; недостатність обсягів державної фінансової підтримки розвитку сільськогосподарського виробництва; відсутність пріоритетності державної підтримки сільського господарства; втрати продукції внаслідок недосконалості системи логістики її зберігання та інфраструктури аграрного ринку в цілому; обмежений доступ малого і середнього бізнесу до організованого аграрного ринку; недостатня ефективність самоорганізації та саморегулювання ринку сільськогосподарської продукції, складність у виробленні сільськогосподарськими товаровиробниками консолідованої позиції щодо захисту своїх інтересів; непоінформованість значної частини сільськогосподарських товаровиробників про кон'юнктуру ринків та умови ведення бізнесу в галузі; несприятливі інвестиційні умови для розвитку харчової та переробної промисловості; нерозвинуті сучасні форми торгівлі продуктами харчової та переробної промисловості (інформаційні системи, біржі тощо); потреба в інфраструктурних проектах галузевого значення та проектах гарантування експорту на основі державно-приватного партнерства; недостатній рівень упровадження досягнень науково-технічного прогресу, поширення прогресивних технологій; недостатня мотивація до кооперації та укрупнення дрібних сільськогосподарських товаровиробників, тощо.

Із врахуванням вищезазначеного ми підтримуємо позицію уряду щодо розвитку аграрного сектору економіки як стратегічної мети державної політики, для досягнення якої слід затвердити перелік завдань на державному та місцевому рівнях. Наразі урядом розроблено Державну цільову програму розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року [2], метою якої є створення організаційно-економічних умов для ефективного соціально спрямованого розвитку аграрного сектору, стабільного забезпечення населення якісною та безпечною вітчизняною сільськогосподарською продукцією та промисловості сільськогосподарською сировиною, виробництво продукції з високою доданою вартістю, нарощування обсягів на світовому ринку сільськогосподарської продукції та продовольства.

Основи державної політики у бюджетній, кредитній, цінновій, страховій, регуляторній та інших сферах державного управління щодо стимулювання виробництва сільськогос-

подарської продукції та розвитку аграрного ринку, а також забезпечення продовольчої безпеки населення визначені Законом України «Про державну підтримку сільського господарства України» [4]. На сьогодні в Україні існує як пряма бюджетна підтримка сільського господарства, так і за рахунок податкових пільг, зокрема: пільгове оподаткування (ПДВ, фіксований сільгосподаток); фінансування цільових програм розвитку окремих галузей; аграрні інтервенції; доплати за одиницю тваринницької продукції, зданої на переробні підприємства; компенсація відсотків за кредитами; дотації в розрахунку на поголів'я тварин. Що ж стосується державної підтримки, то слід відзначити її спрямування за наступними напрямками, а саме: фінансова підтримка підприємств агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів та лізингових платежів; часткове відшкодування суб'єктам господарювання вартості будівництва та реконструкції тваринницьких ферм та підприємств з виробництва комбикормів; часткова компенсація вартості сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва; підтримка створення оптових ринків сільськогосподарської продукції; часткове відшкодування вартості будівництва нових тепличних комплексів; формування державного інтервенційного фонду Аграрним фондом; підтримка сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів; селекція в тваринництві та птахівництві; селекція в рослинництві; бюджетна тваринницька дотація; захист, відтворення та підвищення родючості ґрунтів; охорона, захист та раціональне використання лісів; проведення державних виставкових заходів; запобігання розповсюдженню інфекційних хвороб тварин; державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними.

Задля реалізації поставлених цілей розвитку аграрного сектору в умовах сьогодення урядом передбачаються декілька варіантів розв'язання проблем [2]. Перший характеризується недостатнім фінансуванням розвитку аграрного сектору, декларуванням економічних, соціальних і екологічних заходів за відсутності реальних механізмів їх здійснення. За умови реалізації даного варіанту не забезпечується розв'язання основних проблем розвитку сільськогосподарського виробництва, зокрема його інтеграції у світовий економічний простір, формування ефективного, соціально спрямованого аграрного сектору економіки держави та продовжуються руйнівні процеси соціальної інфраструктури у сільській місцевості.

Більш дієвим та необхідним варіантом ми вважаємо другий варіант, що передбачає визначення, розробку та імплементацію напрямів розвитку аграрного сектору економіки на основі оптимізації його виробничої і соціальної інфраструктури, підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва, нарощування його обсягів, покращення якості і безпеки сільськогосподарської продукції, охорони довкілля та відтворення природних ресурсів, підвищення рівня зайнятості сільського населення, створення нових робочих місць. Даний варіант дозволить аграрному сектору економіки задовольнити потреби внутрішнього ринку та забезпечити провідні позиції у світі шляхом стабільного експорту сільськогосподарської продукції та продуктів її глибокої переробки. Тому найбільш результативними шляхами та способами розв'язання поставлених цілей

вважаємо наступні дії, а саме: наближення чинного законодавства України до вимог законодавства Європейського Союзу у сфері сільського господарства, в тому числі вимоги до безпечності харчових продуктів, а також у сфері рибного господарства; розробка та впровадження механізму стимулювання створення нових виробництв з глибокої переробки сільськогосподарської продукції з метою збільшення доданої вартості та нарощування експорту; розширення повноважень органів місцевого самоврядування з розпорядження земельними ділянками і здійснення контролю за використанням та охороною земель; запобігання деградаційним процесам на землях сільськогосподарського призначення шляхом проведення консервації малопродуктивних і техногенно-забруднених земель, запровадження енергозберігаючих та енергоощадних технологій, контурно-меліоративної системи землеробства з урахуванням природно-сільськогосподарського районування територій та агроландшафтів; впровадження системи моніторингу та контролю якості всіх земель сільськогосподарського призначення та агрохімічної паспортизації, створення умов для збереження, відтворення і підвищення родючості ґрунтів; відновлення зрощувальних та меліоративних систем; вдосконалення механізмів відповідальності та запровадження економічного стимулювання користувача або власника землі до раціонального використання і охорони земель сільськогосподарського призначення; врегулювання порядку розпорядження землями колективної власності та спадщини; впровадження у виробництво нових високопродуктивних сортів та гібридів сільськогосподарських культур і садивного матеріалу; впровадження сучасних систем живлення сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень та забезпечення внесення мінеральних і органічних добрив на рівні, що забезпечує бездефіцитний баланс поживних речовин у ґрунті; забезпечення функціонування єдиної системи селекції; формування власного експортного потенціалу племінних ресурсів та зменшення залежності від імпорту; запровадження системи оцінки та визначення племінної цінності тварин, ведення племінного обліку згідно з міжнародними вимогами; створення інформаційних автоматизованих баз даних про племінні ресурси; залучення капітальних інвестицій у галузь тваринництва шляхом запровадження державних програм здешевлення інвестицій для аграрного бізнесу з різних джерел фінансування; удосконалення та забезпечення ефективного ведення державного реєстру сільськогосподарських тварин; модернізація існуючих ветеринарно-санітарних заводів з утилізації відходів тваринного походження; сприяння розвитку органічного виробництва в Україні за рахунок застосування інноваційних біотехнологій для нарощування внутрішнього споживання органічних продуктів та їх експорту; стимулювання розвитку галузей харчової промисловості шляхом переходу від прямого державного регулювання цін на продовольчі товари до запровадження програми адресної підтримки малозабезпечених категорій населення; розвиток саморегулювання ринків через державне визначення статусу галузевих громадських організацій; впровадження сучасних технологій виробництва дитячого харчування, що виключають можливість їх бактеріального, хімічного та фізичного забруднення; сприяння впровадженню постійно ді-

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ючих процедур, заснованих на принципах системи аналізу небезпечних факторів та контролю у критичних точках на потужностях харчової та переробної галузей; впровадження енергоощадних технологій глибокої переробки сільськогосподарської продукції у харчовій та переробній промисловості; збільшення завантаження переробних підприємств шляхом нарощення експортного потенціалу продовольчих товарів з високою доданою вартістю, збереження робочих місць у галузях – партнерах сільського господарства; формування інтегрованої в світову промисловість галузі сільськогосподарського машинобудування; технічної модернізації виробництва, зменшення енерговитратності та імпортоенергозалежності; створення умов для впровадження проєктів з виробництва та/або використання твердих, рідких видів біопалива та біогазу, підприємствами агропромислового комплексу; підтримки масового впровадження технологій та формування сировинної бази виробництва біопалива, в тому числі шляхом збільшення площ вирощування енергетичних культур; поступового переходу до нової системи оподаткування діяльності у аграрному секторі економіки, яка стимулюватиме розвиток сільськогосподарського виробництва суб'єктами господарювання різних форм власності, в першу чергу сімейними фермерськими господарствами; удосконалення системи кредитного забезпечення, а також розвиток страхування аграрних ризиків з державною підтримкою; створення Центру ринкової інформаційної підтримки; розвиток біржового ринку, запровадження фінансових та інших інструментів на ринках сільськогосподарської продукції; створення та організація національної інфраструктурної мережі з урахуванням регіональних особливостей і орієнтуванням як на виробника, так і на споживача, зокрема оптових ринків виробничого типу; поліпшення інвестиційного клімату, сприяння залученню інвестицій міжнародних фінансових установ та країн – стратегічних партнерів України для реалізації проєктів в агропромисловому комплексі з дотриманням принципів прозорості, ефективності та можливості використання інституту державно–приватного партнерства; запровадження ефективних механізмів для розвитку промислу та аквакультури; забезпечення відтворення водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах загальнодержавного значення; забезпечення державної підтримки фермерських господарств, малих і середніх виробників сільськогосподарської продукції та створених ними сільськогосподарських кооперативів; створення сприятливих фінансово–економічних, податкових та організаційних умов для діяльності та модернізації тих особистих селянських господарств і фізичних осіб, які виробляють товарну сільськогосподарську продукцію та інтеграції в інфраструктуру аграрного ринку; мікрокредитування та фінансова підтримка малих виробників сільськогосподарської продукції з числа особистих селянських господарств та фізичних осіб; стимулювання створення та функціонування об'єднань виробників сільськогосподарської продукції; розширення діяльності сільськогосподарських довідкових служб; підвищення кваліфікації робітничих кадрів для сільського господарства, здійснення прикладних наукових та науково–технічних розробок, виконання державного замовлення у сфері розвитку агропромислового комплексу; впровадження механізмів стратегічного управління комп-

лексним розвитком сільського господарства; модернізація інфраструктури життєдіяльності сільських територій для надання сільському населенню житлово–комунальних послуг; створення екологічно безпечних умов для життєдіяльності населення, збереження навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів, особливо земель сільськогосподарського призначення; створення умов з організації забезпечення дітей високоякісними продуктами харчування вітчизняного виробництва, зокрема молоком як додатковим компонентом до раціону; надання підтримки в оздоровленні та відпочинку дітей працівників агропромислового комплексу; сприяння розвитку фізичної культури і спорту серед сільського населення.

В умовах сьогодення вищезазначені дії покладені за основу Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року. Що ж стосується реалізації державної підтримки аграрного сектору в 2016 році, то слід зазначити, що Законом України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» Міністерством аграрної політики та продовольства України передбачені видатки в обсязі 369,6 млн. грн. за такими бюджетними програмами: «Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів» – 300 млн. грн.; «Державна підтримка галузі тваринництва» – 50 млн. грн.; «Надання кредитів фермерським господарствам» – 15,8 млн. грн.; «Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі в умовах фінансового лізингу» – 3,8 млн. грн. [7].

Висновки

Нормативно–правова база чинного законодавства визначає права та обов'язки аграрних товаровиробників у фінансово–бюджетній сфері, повноваження в управлінні майном, участь у реалізації загальнодержавних і регіональних соціально–економічних програм, порядок створення та використання державних фондів, форми соціальної підтримки населення тощо. Саме через фінансово–бюджетну систему завдяки прямому державному інвестуванню, наданню субсидій, створенню спеціальних фондів для фінансування регіональних програм, залучення іноземних інвестицій, пільговому кредитуванню та оподаткуванню здійснюється вплив держави на розвиток аграрного сектору економіки України. Завдяки даному хочемо зазначити важливість проведення майбутніх реформ на основі реалізації Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року, здійснення продовольчої політики та міжнародної допомоги шляхом залучення міжнародних кредиторів і консультантів, а також проведення подальшої євроінтеграції та поліпшення бізнес–клімату.

Не менш важливими очікуваними результатами виконання Державної цільової програми вважаємо зростання обсягів виробництва валової сільськогосподарської продукції господарствами населення, створення національної системи насінництва та розсадництва з ефективним експортним потенціалом, поліпшення племінних і продуктивних якостей тварин, створення державного реєстру сільськогосподарських тварин, вдосконалення системи державної підтримки сільськогосподарського виробництва, забезпечення її прозорості, насичення внутрішнього ринку високоякісною

сільськогосподарською продукцією за доступними цінами, створення ефективної інформаційно-маркетингової системи, підвищення розміру середньомісячної заробітної плати працівників сільського господарства до середнього рівня за галузями економіки, зростання щороку обсягів експорту вичищеної сільськогосподарської продукції до 3–4% тощо.

Список використаних джерел

1. Діброва А.Д. Державне регулювання сільськогосподарського виробництва: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук: спец. 08.00.03 «Економ. та управл. нац. господ.» / А.Д. Діброва. – К., 2008 – 40 с.
2. Проект Концепції «Державна цільова програма розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року» – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/node/16822>
3. Бойченко І.І., Скрипник Г.О. Інвестиційна привабливість аграрного сектору економіки України / І.І. Бойченко // Стратегія розвитку

аграрного сектору економіки в умовах Євроінтеграційних процесів, ч. 2. – К., 2015 – 286 с.

4. Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>
5. Олійник Т.І. Державна підтримка аграрного сектору економіки України / Т.І. Олійник // Економіка АПК – 2009 – №7. – 80–85 с.
6. Jechlitschka K. Microeconomic using Excel: Integrating economic theory, policy analysis and spreadsheet modeling. / Jechlitschka K., Kirschke D., Schwarz G. – London: Routledge, 2007. – 413 p.
7. Закон України «Про державний бюджет України на 2016 рік» – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/928-19>
8. Державне регулювання: структурно-функціональний метод [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://www.academia.org.ua>
9. Романець О.А. Сутність та зміст державного регулювання аграрної сфери економіки [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=480>

О.Г. ЗАГНІЙ,

к.е.н., с.н.с., Інститут економіки та прогнозування НАН України

Сучасний стан та тенденції розвитку газотранспортної системи (ГТС)

У статті проаналізовано сучасний стан та досліджуються проблеми розвитку газотранспортної системи України, яка на сьогодні є однією з базових сфер економічної діяльності та відіграє провідну роль у забезпеченні енергетичної безпеки держави. Розглянуті питання щодо співпраці з ЄС у напрямі прийнятих Україною зобов'язань з енергетичного законодавства стосовно газотранспортної інфраструктури та її подальшої синхронізації з Європейською мережею операторів газотранспортних систем – ENTSO-G для забезпечення реверсних поставок природного газу з Європи.

Ключові слова: газотранспортна система; газотранспортна інфраструктура; модернізація; зношеність; модернізаційні процеси; інноваційний розвиток; пріоритетні напрями.

А.Г. ЗАГНІЙ,

к.э.н., с.н.с., Институт экономики и прогнозирования НАН Украины

Современное состояние и тенденции развития газотранспортной системы (ГТС)

В статье проанализировано современное состояние и исследуются проблемы развития газотранспортной системы Украины, которая на сегодня является одной из базовых сфер экономической деятельности и играет ведущую роль в обеспечении энергетической безопасности государства. Рассмотрены вопросы сотрудничества с ЕС в направлении принятых Украиной обязательств по энергетическому законодательству относительно газотранспортной инфраструктуры и ее последующей синхронизации с Европейской сетью операторов газотранспортных систем – ENTSO-G для обеспечения реверсных поставок природного газа из Европы.

Ключевые слова: газотранспортная система, газотранспортная инфраструктура, модернизация, износ, модернизационные процессы, инновационное развитие, приоритетные направления.

O. ZAGNIY,

Ph.D. in Economics, senior researcher Institute of Economics and forecasting of NAS of Ukraine

Modern state and tendencies of development of gas transportation system (GTS)

The article analyzes the current state and the problems of Ukraine's gas transportation system, which today is one of the basic areas of economic activity and plays a leading role in ensuring energy security. The issues of cooperation with the EU towards Ukraine accepted obligations on energy legislation on gas transport infrastructure and its future synchronization with European network operators of gas transportation systems – ENTSO-G, for reverse gas supplies from Europe.

Keywords: the gas transportation system; the gas transportation infrastructure; modernization; depreciation; modernization processes; innovative development; priority areas.

Постановка проблеми. Процеси модернізації, які відбуваються сьогодні в енергетиці України, і зокрема в газотранспортній інфраструктурі, вимагають обґрунтування засад, ключових пріоритетів та механізмів подальшого розвитку газотранспортної сфери для забезпечення енергетичної безпеки держави.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Питанням надійності газотранспортної системи та її елементів присвячені праці багатьох українських та зарубіжних вчених, серед яких А.М. Карасевич, В.Я. Грудза, Д.Ф. Тимків, М.П. Ковалко, М.Д. Степ'юк, К. Райншке, І.А. Ушаков, І.А. Кубарев, В.Є. Ка-